

GAZETA LWOWSKA.

We Srode

N^{ro}. 84.

25. Lipca 1821.

Wiadomości krajowe.

Z Wiednia d. 14. Lipca. — Jego Cesarska Mość uchwałą swoją najwyższą datowaną w Szenbrunie z d. 11. Czerwca b. r., raczył C. K. Jenerała Majora, Kawalera orderu Maryi Teresy, Fryderyka Brettschneidera, ze względu zasług zjedlanych przez niego w ostatnich wypadkach Piemontskich, ozdobić Krzyżem Kawalerskim Austriackiego orderu Leopolda z uwolnieniem onegoż od opłaty.

Wiadomości zagraniczne.

Portugalia Brazylia i Algarbia.

Podług wiadomości odebranych z Lizbony z d. 15. Czerwca, Kommissya Stanów upoważniona do rozpoznania postępowania Ministrów Portugalskich na Dworach zagranicznych, zdała sprawę. Największe obwinienia pały na PP. Saldanha de Brito i Lobo da Silveira (Posłów w Madrycie, Hadze i Berlinie) oskarżonych 1.) że niedawali paszportów do Portugalii, 2.) że porty Portugalskie postawili nieiako w stanie oblężenia, odmawiając okrętom kupieckim potrzebnych pozwoleń 13.) że w Paryżu utworzyli rodzaj Kongressu antykonstytucyjnego dla sprzeciwienia się postępowi systematu konstytucyjnego. Kommissya ta ze względu, iż ci Ministrowie nie tylko że utracili zaufanie narodu, lecz iż zastąpili na sprawiedliwą nagane, przełożyła Stanom, aby ogłosić ich za niegodnych dalszego sprawowania ich obowiązków.

Na posiedzeniu Stanów z d. 12. z. m. uczynił P. Pereira de Carmo wniosek dotyczący się pożaru wybuchłego w Niedzielę Zielonych Świątek w pałacu Janty handlowej. Zamialem tego było okazać Rejencyi udział, który mają Stany w odłamyaniu sprawców, i wezwania ich, aby uchronione papiery oddała Kommissji do rozpoznania; naówczas przyrzec przebaczenie temu, który wyda współnika; byłoby to głównym sprawą. Wniosek ten przy rozpraw w tej mierze okazało się, iż podejrzenie winy spada na współzłożników Jan-

ty handlowey, które rachunki wystawiają brak wielki. Z powodu tego mniemania rozpisano groźne listy do różnych Deputowanych a szczególnie do P. Borges Caneiro. Pomieniony Deputowany podał na d. 13. oświadczenie przeciwko wyrokowi z Rio-de-Janeiro, upoważniającemu pożyczkę 6 millionów krusadów na zaspokoienie braku, który urosł z tąd, iż bank pożyczyl do skarbu Państwa. Uchwalono, aby słuchano upoważnioną osobę do układania się o tę pożyczkę. — Poczem odczytano list Ministra spraw zewnętrznych z Rio-de-Janeiro, donoszącego, że Król wyjedzie kilka dni później, iak się spodziewano.

Hiszpania.

Względem najnowszych poruszeń w stolicy (namienionych w ostatnim numerze gazety naszej) zawiera Dziennik rozpraw w liście z władzyt, datowanym pod d. 15. Czerwca następujące bliższe objaśnienia: »Jesteśmy na nowo w niespokojności; wojsko stoi pod bronią; liczne stráže przeciągają po mieście; gwardya narodowa rozstawiona we swoich dzielnicach. Zgromadzenie klubu Fontana d'Oro więcej, iak kiedy iest uczęszczane; obywatele schodzą się tamże uzbrojeni; każdy się lęka. Jeden z mówców wniósł wczoraj tamże pytanie względem nietykalności Króla, i twierdził, przy mocnych okłaskach, że nietykalność osoby Królewskiej ustaie w chwili, w której naruszone iest prawo i przysięga... Powoli odkrywa się powód wszystkich tych poruszeń. O to udział w Panu tego, co w tej mierze słychać. Rano wyjechał goniec z pałacu Królewskiego; zapewne, był on strzeżony i albowiem uwięziono go w bramach miasta; zabrano mu listy urzędowe. Między temi miały być listy do Merina, i iak niektórzy twierdzą, wzywany był do przygotowania wielkiego przedsięwzięcia na d. 15. Lipca; w tym czasie rozwiązanymi byłyby Stany i zaprowadzonoby przeciwrewolucyę w Madrycie i po prowincyach. Zapewniają, iż podobne wezwanie załączone było do Xiecia Infantado, znajdującego się około z 60 ludźmi z gwardyi przyboczney w Guadalaxara,

a'y poruszenie owo szerzył przez Siguenza, Cuenza i t. d. Wnet wieści dodawały mnóstwo okoliczności: Król, mowiono, po rozwiązaniu posiedzeń Stanów wyedzie zaraz do wód Sacedońskich; w drodze poymać go miała straż przyboczna i stawić na czele stronnictwa i t. d.

Wieści te zapaliły umysły; groźby furyiera gwardyi wyrzeczone publicznie przeciwko Konstytucyi i liberalistom roziały bardziey umysły; Lud chciał udadź się przed pałac Królewski i żądać zwołania nadzwyczajnych Stanów. Władze przedsięwzięły środki ostrożności i kazały wojsku stanąć pod bronią; każdy spieszył do domu dla uzbrojenia się, zbieg ludu w Puerta del Sol był niezmierny. Poruszenie trwało cały wieczór; w klubie hałasowano; to mówiono, iż Król dowiedziawszy się o zamiarach ludu rozkazał Jeneralnemu Kapitanowi przedsięwziąć najsurowsze środki; to że posłał Ministrowi wewnętrznemu do zaufania rozkaz gabinetowy zawierający złożenie Ministra wojny, osad, sprawiedliwości i Jeneralnego Kapitana D. Pablo Morillo, atoli Minister ten opierał się to uczynić, ponieważ zdawało się mu, iż te odmiany były niewczesne i bezzasadne, a że dla tego nie chciał na siebie ściągnąć odpowiedzialności. Konstytucjonista, z dnia dzisiejszego potwierdza część powyższych podań, i dodaje, że Empecinado kazał schwytać gońca. Espectador zapewnia, że Król nie opuścił Madrytu, dopóki niezamknięto posiedzeń Stanów osobście; wyszł na także niebawem wyrok zwołujący nadzwyczajne Stany. — Inny list z d. 18. Czerwca donosi, iż iak się zdaje, spokojność została znowu przywróconą w Madrycie.

Na posiedzeniu Stanów z d. 18. z. m. oświadczył Quiroga, iż w prawdzie przeznaczone mu uposażenie 80,000 realów przez Stany, przysnuje, lecz tylko dla tego, aby ie złożył narodowi w darze.

Gazeta Francyi z d. 2. Lipca zawiera co następuje: »Przez nadzwyczajną sposobność odebraliśmy gazety Hiszpańskie dochodzące do dnia 24. Czerwca. Gazety te zawierają akt urzędowy ogłoszony w Limie, ściągający się do otrzymanego uwolnienia od obowiązków Wice-Króla Peru D. Joaquin Pezueli w celu ustąpienia miejsca, Rządcy tego Królestwa powołanemu do tego głosem ludu Jenerałowi la Serna. — Stany trudniły się w dniu 22. mianowaniem członków do Deputacyi nieustalającej, mającej rozpocząć obowiązki swoje od 1. Lipca, trwające aż do 1. Marca, to jest do nowego otworzenia posiedzeń Stanów. Wybor członków z posiadłości Europejskich padł

na PP. Gonzales Valejo, Callatrava, Martinez de la Rosa i Guttierrez Acuna. Z Amerykańskich: na PP. Guttierrez Ferañ, Jenerałów Odaly i Paul; ogółem podług Konstytucyi, na siedmiu Deputowanych. Zresztą, Stany trudniły się nieustannie rozprawami nad budżetem wydatków. Przyjęto wydatki na utrzymanie Dworu Króla, przełożone na 45,212,000 realów. Wniesione przez Rząd wydatki dla Ministerstwa spraw zewnętrznych, wzięto pod rozwałę i odesłano ie do Kommissyi dla nowego rozpoznania, ponieważ przełożenie nie obięto zmniejszenia 9 millionów, co zysk byłoby powinno. Dnia 24. wzięto pod rozwałę budżet wydziału spraw wewnętrznych, wynoszący do 48 millionów realów. — Zalidawar unikał dotąd pogoni woysk przeciwko niemu wystanych. O Merinie nie mówią w Madrycie już tak często, iak pierwey; gazety donoszą, iż na trzech różnych miejscach schwytano sześciu do siedmiu jego ludzi, lecz samego Merina nie można dostrzedź. — Niezgody panujące w Zamorze między tamiecznymi Władzami cywilnymi i woyskowymi po oddaleniu się z tamąd Empecinada, zniewoliły Króla do wrócenia tego Jenerała do Zamory i powierzenia dowodztwa nad woyskiem przeznaczonem do ścigania Merina Pułkownikowi Escario. — (Odezwe Merina wydaną do Rastyliczyków późney umieszczemy.)

List z Irunu, umieszczony w dzienniku Paryskim, zawiera, iż prawie wszystkie związki ustały między Francją i Hiszpanią z powodu licznych kup Meriny. Wielu kupców Francuzkich iadących do Madrytu oczekuje w Irun i Bajonie, dopóki drogi do Madrytu niebędą bezpieczne. Kupa Meryna, którą osobiście dowodzi, zmniejsza się lub powiększa podług okoliczności; aby wszystką młodzież starej Rastylii miał na swoje usługi, niepotrzeba mu iak tylko okazać życzenie. Woyska wystane na onegoż ściganie nie mogą już dłużej wytrzymać, znużone pochodami i pozbawione różnych potrzeb. Zaczynają one już sprzeciwiać się rozkazom dowodców, którzy niezgadzaiać się pomiędzy sobą utrudniają próżnem onegoż ściganiem.

Sąd audiencyi territoriali Walencyi, który iako ostatnia instancyja wydał na Jenerała Elio, zażądawszy nieiakić obiaśnień w wątpliwościach, zaszyłych z powodu nieformalnego postępowania podczas instruktoryi, wydał oświadczenie, w którem członkowie tego Trybunału wyrażają, iż się nieobstraszają ani codziennymi groźbami, ni zburzeniem umysłów, ni dotychczasową bezkarnością

osób, łączących sędziów; iż, skoro odpowie Rząd na przesłane onemuż pytania, wydadzą wyrok wedle istniejących praw, i wrazie, gdy uznają Jenerała być winnym śmierci, niebędą bynajmniej zwłoczyć wyroku śmierci, atoli w przeciwnym razie nie wymoże na nich żaden wzgląd, nawet widok ich zabójców i sztyleta mającego prześzyć ich serce przeciwnego ich sumieniu wyroku. Oświadczenie to sprawiło mocne wrażenie.

Wielka Brytania i Irlandya.

Z Londynu d. 3. Lipca. — Podług oświadczenia Margrabiego Londonderry, Król Jegomość rozstrzygnął, iż pozwolono być ma Królowej za pośrednictwem iey obrońców zanieść przed tajną radę mniemane iey roszczenia prawne względem udziału do Koronacyi Króla.

W Chatham*) w nocy z d. 27. Czerwca pułk 86ty wraz z żołnierzami morskimi zrządził niebezpieczne zaburzenie, w którym wielu obywateli zostało rannych, niektórzy zabici i różne mieszkania zostały zrabowane.

Gazeta Waterfordzka zawiera wiadomość o powstaniu ludu zasztem na dniu 19go Czerwca we dwóch wsiach tego Irlandzkiego Hrabstwa, podczas którego widziały się być zmuszone Władze do przeczytania aktu o rozruchach, i gdy środek ten prawny żadnego nie uczynił skutku wezwały pomocy siły zbroynne. Oddziałowi huzarów i piechoty udało się bez rozlewu krwi uwięzić 36 z najwścieklejszych spiskowych a innych rozprościć; atoli na drodze, którą udał się Sheriff z niewolnikami uderzono na zastonę, gdzie ieden z tych, którzy chcieli uwolnić niewolników, poległ od wystrzału.

Francya.

Dwa rozporządzenia Królewskie z d. 25. Czerwca rozciągają wydaną pod d. 12. Stycznia 1846 amnestyją także na Jenerała Porucznika Barona Brayera i Marszałka polnego Barona Ameil i przywracają obudwu tychże Jeneratów do dawnych ich praw i stopni.

Prawo względem użycia zgastych duchownych pensy na uposażenie oznaczonej ilości nowych Arcybiskupstw i Biskupstw przyjęte zostało także i w Izbie Parów z odmianami zasztemi w Izbie Deputowanych. Dziennik trudniący się szczególnie kościelnymi przedmiotami pod tytułem: *«la France chrétienne»*,

wyraża: »Zdać się bydz rzeczą pewną, że prawo względem uposażenia Biskupstw, przyjęte w obudwóch Izbach znaczną większością głosów tak prędko iak można zostanie uskutecznione. Arcybiskupi i Biskupi z Rheims, Sens, Chartres, Luçon, Perigueux, Nismes, Puy, Frejus, Tarbes, Rhodéz i Nevers mają wkrótce otrzymać bulle. Jego Świątobliwość cofnie Breve, zabraniające osiadać Stolicę Biskupom, mianowanym w skutek Konkordatu z r. 1817. i prekonizować będzie jeszcze nieprekonizowanych; i aby rzecz ta nie była nowemi ukladami wstrzymaną, wezwie Rząd Papieża, by nie wydawał ostateczney buli względem ograniczenia Dyiecezyi, dopoki nie będą uposażone wszystkie nowe trzydzieści stolic. Nowi Biskupi zarządzać będą jeszcze iakis czas iako Administratorowie Apostolscy Dyiecezyami lub częściami Dyiecezyi, których onym nie powierzono zarządu bullą opisującą z r. 1817.«

Prawa wyjątkowe zawyrokovane podczas ostatniego posiedzenia Izb, dotyczące się osobistey wolności i prassy, ustać mają w swej mocy z końcem posiedzenia z r. 1820/21. co zaydzie w przyszłym miesiącu i względem tych ważnych dwóch przedmiotów obowiązywać będzie zwyczajne prawo. Ministeryum rozwiązało formalnie, iż niepotrzeba przedłużenia prawa wyjątkowego przeciwko osobistej wolności, ponieważ Francya na wszystkich punktach jest spokojną i istniejące prawa dostateczne są do utrzymania publicznego porządku; atoli intereseem jest Rządu utrzymywać daley cenzurę względem gazet i pism periodycznych treści polityczney. Pierwszy punkt nie doznał trudności a tak ustaie prawo względem ograniczenia osobistej wolności samo przez siebie, ponieważ nie jest odnowionem. Atoli względem prawa o ograniczeniu prassy, iak wiadomo, Minister Spraw Wewnętrznych podał Izbie Deputowanych projekt do prawa, w którym przekłada, aby prawo istniejące ponowić aż do końca przyszłego posiedzenia. Kommissya wyznaczona do rozpoznania tego projektu wniosła w prawdzie na odrzucenie onegoż a tym sposobem na przywrócenie wolności cenzury, atoli wszyscy prawdziwi przyjaciele spokojności i porządku mają pewną nadzieję, że się utrzyma wniosek Rządowy.

Rossya.

Z Odessy d. 30. Maia (11. Czerwca). — Gubernator Odessy pospiesza uwiadomić kupców o dwóch notach urzędowych, które Baron Strogonow, Minister Ces. Rossyyski w

*) Miasto w Hrabstwie Angielskiem Kent, właściwie przedmieście Roszestru mające 11,000 mieszkańców.

Konstantynopolu przysłał wczoraj Gubernatorowi wojennemu Hrabieemu Langeron dla tego, aby przedsięwzięli takie środki, jakie osądzą za dogodne.

Odpis Noty Posła Barona Strogonowa, podaney W. Porcie w d. 12. (24.) Maia 1821:

»Podpisany, nadzwyczajny Poseł i pełnomocny Minister Cesarza Jego Mości Rossyjskiego miał zaszczyt odpowiedzieć na d. 4go (15.) b.m. na oświadczenie W. Porty względem środków zatamowania wolnego wyprowadzenia zboża z kanału Konstantynopolskiego. Wystawił on nieodwołne i formalne traktatów i handlu Rossyjskiego naruszenie, następujące z takowego zatamowania. Odwołał się do treści narad z d. 25. Kwietnia (7. Maia) powiększającej jeszcze bardziej niesprawiedliwość Rządu, względem przyjaźnego i uprzedzającego sposobu, z jakim podpisany rozpoczął w tej mierze pierwsze narady z Reis-Efendim, ponieważ z własnej pobudki dla zaopatrzenia Stolicy przyrzekł iść się wszystkich środków będących w jego mocy a zgodnych z położeniem teraźniejszych okoliczności.«

»Zdać się, iż krok jego pochodzący z uczucia jego obowiązków nie był zupełnie wzięty pod rozwagę. Pomimo formalności urzędowej, z jaką postąpił, W. Porta nawet nie dała odpowiedzi. Przeciwnie Minister Turecki wydał jeszcze obszerniejsze rozporządzenie, dające powód do skarg, ponieważ wyraźnie odmówił zwyczajnego Firmanu, dwóm Rossyjskim okrętom dla wypłynienia z Dardanellów. Okręty te są: amable Zofia pod Kapitanem Capella, mający 3,800 kilów*) pszenicy i Kamilla, pod Kap. Jacques Terault z 2,200 kilów pszenicy i 5225 k. ięczmienia. Do naruszenia art. 30. i 31. traktatu handlowego, przyczyniły się jeszcze art. 32 i 33., chociaż wszystkie razem nie pozwalają ograniczenia.«

»Naglony sprawiedliwymi żądaniem podanych Cesarza Jego Mości i widząc, iż na próżno ponawia usiłowania zwrócenia W. Porty do słuszniejszych zasad, widzi się być podpisany w nieprzyjemnej potrzebie, oświadczenia uroczyście przeciwko skutkom teraz przedsięwziętego toku rzeczy. Iak pierwej w swojej nocy wystawił ciężką odpowiedzialność Rządu Tureckiego z powodu tak widocznego naruszenia umów, tak podobnie doniosł o tem co zasłał Dworowi Cesarzowskiemu. Oczekując wysokich uchwał Dworu swojego względem tej ważnej okoliczności, oświadcza, że W. Por-

ta od tej chwili stanie się całkowicie odpowiedzialną bez wyjątku za szkody i straty pochodzące z nałożonego przez nią embargo na okręty ładowne przeznaczone do przewozu zboża z portów czarnego morza. Działalność tej pieniężnej odpowiedzialności zaczyna się od pomienionych okrętów, którym odnowiono zwyczajnych Firmanów, i które w jakimkolwiek sposobie w zarządzeniu swych ładunków uszkodzone lub ku stracie w swoich sprawach tutaj zatrzymane zostały.«

»Nowy ten rodzaj odwołania, zrzadzony przez dowolne środki miejscowego Rządu, różny jest zupełnie od zasad zbioru układów, których rozpoznanie lub niepewny wykład oddany jest woli JWPana. Przedmiot niniejszej noty dotyczy się wykonania warunków, ułożonych nieetykalnie przez wzajemną i uświęconą umowę; dotyczy się on, «owych zasad» fundamentalnych, których jednokształtny i porządny tok jest istotną własnością pokoju. Słowa wzięte z oświadczenia do W. Porty z d. 8. Stycznia 1819 w zamiarze przeciągnięcia linii dzielącej dawne i nowe skargi i dla uniknienia zerwania stosunków sąsiedztwa pomiędzy obudwoma Mocarstwami. W nocy z d. 19. Lutego 1820 i załączonym memoriale ponowiono wyłożenie tych zasad. Podpisany prosi Reis-Efendego przyjąć zapewnienie jego wysokiego poważania.«

Odpis wyroku do Kancellaryi handlowej z d. 12. (24.) Maia:

»Środki, które się zdaje Rząd Turecki przedsiębrać, dla przeszkodzenia wywozu zboża z kanału Konstantynopolskiego, znaczne zatamowanie dla przemysłu naszych kupców i ztąd czekające ich straty, ściągły całą moją na siebie troskliwość. Widząc iak daremnymi są moje przełożenia czynione do W. Porty dla zniesienia onych, widziałem się być zmuszonym o rzeczy tej donieść Cesarzowi Jego Mości. Rozumiem oraz być potrzebą oznaczyć Kancellaryi handlowej tok, iaki zachować ma względem własnych lub przesyłanych ładunków zatrzymanych takim sposobem i względem Kapitanów okrętów pod banderą Rossyjską, którzy takowe naładowali.«

(Tu następuie bliższe oznaczenia służące tylko dla właścicieli okrętów Rossyjskich.)

Miedzy innemi oświadcza Strogonow, że Poselstwo Cesarzskie nie-omieszcza w czasie i w miejscu wspierać silnie odwołania się właścicieli lub przesyłaczy takich zatrzymanych ładunków.

*) Kil jeden, ma 10 3/4 mac Berlińskich.